

Ukrainian

Право глухої дитина рости двомовний

The Ukrainian translation of
“The right of the deaf child to grow up bilingual”

by François Grosjean

University of Neuchâtel, Switzerland

Translated by

Alla Yelisaya

This translation was made possible by a collaborative project between the University of Neuchâtel, Switzerland (Language and Speech Laboratory) and Gallaudet University (Signs of Literacy Program) and was funded by The Parthenon Trust and the Elysium Foundation.

Право глухої дитини рости двумовною*

Франсуа Гросеан
Університет Неошател, Швейцарія

Кожна дитина з будь-яким ступенем втрати слуху, повинна мати право рости двумовною. Знання та виколстання обох, мови жестів та усною мови (в її писменній та розмовній формі), забезпечить дитині повний розвиток пізнавальних, лінгвістичних та соціальних здібностей.

Що має дитина вміти робити з мовою

Користуючись мовою глуха дитина має досягти багатьох завдань:

1. Спілкуватися з батьками та родичами як найшвидче. Дитина яка чує як правило опановує мовою протягом перших років життя, якщо він чи вона має доступ до мови і може її розуміти. Мова у свою чергу є важливим засобом становлення та закріплення соціальних та особистих зв'язків між дитиною та її батьками. Що відноситься до дитини зі слухом має також бути вирним і для глухої дитини. Він або вона повинні мати можливість спілкуватись із своїми батьками засобами природньої мови як можна скоріше і як можна повнішає. Саме через мову розвивається ефективний зв'язок між дитиною та батьками.

2. Розвивати пізнавальні здібності з раннього дитинства. Зособом мови дитина розвиває пізнавальні здібності які вважаються необхідними для її особистого розвитку. Серед них ми знаходимо різні види міркування, абстрактного мислення, запам'ятовування, тощо. Повна відсутність мови, засвоєння ненатуральної мови чи використання мови яка погано відома чи зрозуміла може привести до негативних наслідків у пізнавальному розвитку дитини.

3. Здобувати знання навколишнього світу. Дитина набуває свідогляду головним чином через мову. Коли він чи вона спікується з батьками, іншими родичами, дітьми та дорослими, інформація про світ переробляється та змінюється. В свою чергу саме ці знання служитимуть базою для діяльності яка буде відбуватись у школі. Саме знання навколишнього світу полегшують розуміння мови; немає справжнього розуміння мови без підтримки такими знаннями.

*Цей короткий текст є результатом багаторічних розміркувань з приводу двомовності та глухоти. Ті люди які оточують малих дітей (батьки, лікарі, логопеди, освітяни і так далі) часто не сприймають їх як майбутніх двомовних та двокультурних особистостей. Саме маючи таких людей на увазі я написав цю статтю. Я б хотів висловити подяку таким колегам та друзям за їхні коментарі та пропозиції: Роббін Баттісон, Пенні Боєрс-Браем, Ів Кларк, Луїзіан Гросеан, Джудіт Джонстон, Харлан Лейн, Рейчел Мейбері, Лезлі Мелрой, Іла Парасніс та Труд Шермер.

4. Повністю спілкуватись із навколишнім світом. Глуха дитина, як і дитина яка чує, повинна вміти суцільно спілкуватись з тими хто є частиною її життя (батьками, братами та сестрами, ровесниками, вчителями, різноманітними дорослими, і так далі). Спілкування має відбуватись при оптимальній кількості інформації та мовою відповідною до співрозмовника та ситуації. В деяких випадках це буде мова жестів, в інших це буде усна мова (в одній з її форм), а інколи дві мови будуть чергуватись.

5. Пристосування до двох світів. Через мову глуха дитина має поступово ставати членом обох світів, світу чуючих та світу глухих. Він чи вона повинні, хоча б частково, ототожнювати себе із світом чуючих який майже завжди є світом його чи її батьків та родичів (90% глухих дітей мають батьків які чуять). Однак дитина повинна як мога раніше прийти до контакт із світом глухих, тобто його чи її світом. Дитина має себе вільно почувати в цих двох світах і повинна себе ототожнювати з кожним з них як можна у більшому ступені.

Двомовність є єдиним шляхом до виконання цих потреб.

Двомовність це знання і постійне користування двома або більше мовами. Мова жестів - двомовність усної мови є єдиним способом для глухої дитини досягти її потреб, а саме, спілкуватись з раннього дитинства із своїми батьками, розвивати свої пізнавальні можливості, добувати знання світу, повністю спілкуватись із навколишнім світом, вільно себе почувати в світі чуючих та в світі глухих.

Що таке двомовність?

Двомовність глухої дитини включає мову жестів яка використовується в спільноті глухих та усну мову якою користується більшість чуючих. Остання мова буде вивчатись у письмовій і як що можливо в усній формі. В залежності від дитини дві мови будуть відігравати різні ролі: деякі діти будуть надавати перевагу мові жестів, інші нададуть перевагу усній мові, а деякі будуть однаково володіти двома мовами. В додаток, можливі деякі види двомовності оскільки існують декілька ступенів глухоти та і обставини спілкування є складними (чотири форми мови, дві форми подання та дві форми сприйняття). Приймаючи це до уваги, більшість дітей досягнуть різних ступенів двомовності та знання двох культур. В цьому сенсі вони не будуть відрізнятись від майже половини людства яке живе в умовах двох або більше мов. (Підраховано, що у світі стільки ж, якщо не більше людей які знають дві мови ніж людей які знають одну мову). Як і інші двомовні діти, вони будуть використовувати свої мови у щоденному житті та будуть належати в різному ступені до двох світів - в цьому випадку до світу чуючих та світу глухих.

Яку роль відіграє мова жестів?

Мова жестів повинна бути першою мовою (або одною з перших мов) якою діти з сильною втратою слуху опановують. Це є цілком природньо, що повністю розвинута мова забезпечує повноцінне спілкування. На відміну від усної мови ця мова дозволяє глухій дитині та його чи її батьками повноцінно спілкуватись з

раннього дитинства при умові якщо вони нею швидко опанують. Мова жестів буде відігравати важливу роль в пізнавальному та соціальному розвитку глухого дитини та допомогатиме йому чи їй здобувати знання про світ. Це також дозволить дитині пристосуватись в світі глухих (один з світів до якої він чи вона належить) так швидко як буде налагоджено контакт з тим світом. В додаток, мова жестів має полегшити оволодіння розмовною мовою, будь це її усна чи письмова форми. Добре відомо, що перша мова яку було засвоєно природньо, будь це усна чи письмова форма, значно полегшують засвоєння другої мови. Нарешті, мати змогу використовувати мову жестів є гарантією, що дитина оволодіє хоча б однією мовою.

Попри значних зусиль з боку глухих дітей та професіоналів які їх оточують, та попри використання різноманітних технічних засобів, лишається фактом те, що багато глухих дітей зазнають великих труднощів у використанні та розумінні усної мови в її розмовній формі. Декілька років витрачаються на вимушене очікування на задовільні результати які можливо ніколи не будуть досягнені, а тим часом дитині буде відмовлено у доступі до мови (мова жестів) яка їй просто необхідна для безпосередніх потреб, це просто є ризиком того, що дитина буде відставати у своєму лінгвістичному, пізнавальному, соціальному розвитку.

Яку роль відіграє усна мова?

Бути двомовним це значить знати та користуватись двома мовами. Другою мовою глухого дитини буде усна мова якою користується світ чуючих до якого вона належать. Ця мова, у її розмовній та письмовій формі, є мовою батьків дитини, її братів та сестер, родичів, майбутніх друзів та роботодавців, і так далі. Коли люди, які щоденно спілкуються з дитиною не знають мови жестів, це необхідно щоб спілкування відбувалось незважаючи на те, що воно буде можливо тільки в усній мові. Ця мова, особливо її письмова форма буде основним засобом здобуття знань. Більшість того, що ми вивчаємо або вдома чи більш звичайно у школі передається нам через письмову форму. В додаток, успіх глухого дитини в навчанні та її майбутні професійні досягнення в значній мірі будуть залежати від рівня володіння усною мовою, в її письмовій і можливо що і в розмовній формі.

Висновок

Це є нашим обов'язком забезпечити глухій дитині можливість вивчення двох мов, мови жестів спільноти глухих (як першої мови, якщо врата слуху є значною) та усної мови чуючої більшості. Щоб досягти цього, дитина повинна мати контакт із обома мовними спільнотами, і також відчувати необхідність вивчення обох мов. Розраховувати тільки на одну мову, усну мову у цьому випадку, через нещодавній розвиток сучасної технології дорівнюється ризикуванню майбутнім глухого дитини. Це є ризикуваням пізнавального та особистого розвитку дитини та закриттям дитині доступу до вживання в два світи до яких він чи вона належать. Ранній контакт із обома мовами надасть дитині більш гарантій ніж контакт лише з однією мовою, яким би її чи його майбутнє не було, який би світ вона чи він не обрали для життя (в разі коли існує лише один з них). Ніхто ніколи не шкодує якщо знає більше мов, але людина шкодує якщо не знає достатньо, особливо якщо на карту поставлений особистий розвиток. Глуха дитина повинна мати парво рости двумовною і це є нашим обов'язком допомогти їй.

Роботи вищезгаданого автора:

Гросеан, Ф. (1982). Життя з двома мовами: Введення до двумосності. Кембрідж, МА: Видання Гарвардського Університету.

Гросеан, Ф. (1987). Двомовність. В *Галадетській Енциклопедії Людини та Глухоти*. Нью Йорк: МакГрау-Хіл.

Гросеан, Ф. (1992). Людина з двома мовами та двома культурами в світі глухих та чуючих. Дослідженні мови жестів 77, 307-320.

Гросеан, Ф. (1994). Індивідуальна двомовність. В *Енциклопедії Мови та Лінгвістики*. Оксфорд: Видання Пергамон.

Гросеан, Ф. (1994). З питань двомовності мови жестів. В *Енциклопедії Мови та Лінгвістики*. Оксфорд: Видання Пергамон.

Гросеан, Ф. (1996). Життя серед двох мов та культур. В И. Парасніс (ред.), *Культурна та Мовна Різноманітність: Роздуми з Досвіту Глухих*. (чтол. 20-37). Кембрідж, МА: Видання Гарвардського Університету.